

Zakendoen op z'n Cubaans

Ook in 's werelds laatste socialistische landen kan een westerse advocaat veel te doen hebben. Bas Berger, oprichter van het enige internationale advocatenkantoor op Cuba, heeft zijn handen vol aan joint ventures, ontbrekend faillissementsrecht en de Cubaanse Beatles.

Gerrit Jan Pulles
freelance journalist

Foto's: ANP

Met alleen kennis van het recht red je het niet

In zijn werkkamer hangt een groot schilderij, waarop in het Spaans staat: 'Regel nummer één: maak geen geluid en stel geen vragen'. 'Niet mijn motto', zegt Bas Berger met een glimlach. Wel van veel van zijn cliënten, zal hij later uitleggen.

Zijn kantoor is gesitueerd in een oud pak-huis in Habana Vieja, de oude binnenstad van Havana. Van achter zijn bureau kijkt hij uit over de haven van de stad. Een echte haven, waar gewerkt wordt. Voor de deur van het nog deels in de steigers staande kantoor-gebouw wordt een treinwagon geladen, daarachter ligt een groot zeeschip waaraan wordt gesleuteld. Binnen is het aangenaam stil. 'Mooi hè?', zegt Berger glunderend. 'Het heeft eindelijk geduurd voordat we erin konden. Maar niemand in Havana heeft zo'n

prachtig kantoor als wij.' Hij mag best trots zijn, zegt hij bescheiden. Sinds hij met zijn Canadese zakenpartner het kantoor Berger, Young & Associates Ltd. oprichtte, lopen de zaken als een trein. 'En we zijn nog steeds het enige buitenlandse kantoor in Cuba.'

Het rijk alleen

Berger (1964) studeerde in 1990 in Leiden af en belandde na militaire dienst en twee stages bij advocatenkantoren in de VS op de sectie ondernemingsrecht bij Trenité Van Doorne in Rotterdam. Na de stage, hij was inmiddels medewerker, begon de onrust te knagen. 'Geef me iets leuks, heb ik tegen mijn kantoor gezegd. En blijkbaar wilden ze me niet kwijt, want er gebeurde ook werkelijk wat.' In 1995 kreeg Berger de missie om de haal-

Praktijk

Officieel doet niemand zaken op Cuba, maar iedereen doet het toch – in stilte

baarheid van een vestiging op Cuba te onderzoeken. 'Ik kwam aan met een laptop en geld voor een tijdelijk onderkomen. Vanuit mijn appartement ben ik aan het werk gegaan. Met vanaf de eerste dag het gevoel: dit gaat lukken.' Na ongeveer een jaar had Trenité een kantoor in Havana en werd een Rotterdamse vennoot uitgezonden om het kantoor te gaan leiden. 'Een ervaren jurist met een talenknobbel die naar Cuba kwam om te consolideren wat 'pionier' Berger had opgebouwd. Helaas kwam de Cuba-strategie van Trenité niet geheel overeen met die van mijzelf. Dit had uiteindelijk tot gevolg dat, hoewel ik nog een aantal jaren wilde blijven, ik het verzoek kreeg om me weer in Rotterdam te melden en het Cubaanse kantoor aan de vennoot over te dragen. En daar had ik helemaal geen zin in.'

Inmiddels was hij Cameron Young tegen het lijf gelopen, een Canadese advocaat die het vak bij Baker & McKenzie in Boedapest had geleerd. Eind 1998 begonnen ze aan de voorbereidingen voor het oprichten van hun eigen kantoor. 'Ik moest weer helemaal opnieuw beginnen. Een vergunning aanvragen, kantoorruimte huren en klanten werven.' En zijn vroegere broodheer in Havana beconcurreren? 'Ik heb geluk gehad', zegt hij diplomatiek, 'dat Trenité toen niet nog een advocaat naar Havana heeft gestuurd.' In 1999, nog voordat aan Berger, Young & Associates een vergunning was verleend, sloot Trenité op Cuba zijn deuren. 'Sindsdien hebben wij het rijk alleen.'

Stroperig

Hij praat graag over zijn werk. 'Het is druk, er gebeurt hier ongelooflijk veel. We staan buitenlandse bedrijven bij die willen investeren in Cuba, financiers die kredieten aan Cuba verstrekken en zakenlieden die handel drijven met het land. Je kunt hier niet zonder gespecialiseerde bijstand. Het recht van Cuba is een allegaartje van op napoleontische codes gebaseerde Spaanse wetgeving, wetten van voor de revolutie van 1959, Russisch recht en nieuwe Cubaanse regels. Dat maakt het vinden van het geldende recht regelmatig tot een haast geschiedkundige speurtocht. Of neem het Cubaanse faillissementsrecht. Het materiële recht staat keurig in de wet. Maar procedureregels ontbreken. Een onderneming kan vreselijk failliet zijn, alleen hoe dat vervolgens effect moet krijgen is volledig onduidelijk.'

Maar, benadrukt hij, met kennis van het Cubaanse recht alleen kom je er niet. 'De meeste buitenlanders doen zaken door middel van joint ventures met Cubaanse bedrijven of de overheid. Wij maken en beoordelen hun contracten. Om dat goed te kunnen doen moet je ook de Cubaanse manier van zaken doen kennen. Cuba heeft nog steeds een centraal geleide economie. Er is vrijwel geen corruptie, maar de bureaucratie is enorm stroperig. Een beetje transactie impliceert de bemoeienis van een aantal ministeries. Daar moet je bovenop zitten, anders gebeurt er niets.'

Cubaans recht is een allegaartje van Spaanse wetgeving, Russisch recht, prerevolutionaire wetten en nieuwe regels

Een onderneming kan vreselijk failliet zijn maar hoe dat effect moet krijgen is volledig onduidelijk

In stilte

Vaker dan collega's in andere landen moet Berger uiterste discretie over zijn cliënten in acht nemen. Op zakendoen met Cuba rust nog steeds een Amerikaans embargo dat investeerders moet afschrikken. 'Hoewel de Amerikaanse boycotwetgeving steeds meer een papieren tijger is, zwijgen de meeste bedrijven liever over hun activiteiten in Cuba.' Hij wijst op de Spaanse spreuk op het schilderij achter hem. 'Officieel doet niemand zaken op Cuba. Maar neem van me aan: iedereen doet het toch. Al gebeurt dat in stilte.'

Concurrentie heeft Berger, Young & Associates eigenlijk alleen van wat Europese advocaten die op en neer pendelen en van een handjevol Cubaanse advocatenkantoren. 'Er zijn hier een stuk of tien commerciële kantoren, die allemaal onder een ministerie vallen. Voor particulieren zijn er staatscollectieven.

Iedereen heeft vrij gemakkelijk toegang tot juridische bijstand. Onderscheid tussen Cubaanse advocaten en andere praktiserende juristen wordt hier amper gemaakt. Van de officiële juristenvereniging, de Unión de Juristas, zijn zowel advocaten als de rechterlijke macht en bedrijfsjuristen lid.' Berger noemt zichzelf trouwens liever 'transactie- en investeringsadviseur' dan advocaat. 'Mijn werk is veel breder. Sinds ik me in Rotterdam van het tableau liet halen ben ik officieel ook geen advocaat meer. Cameron Young staat nog wel ingeschreven in Canada en de drie Cubaanse advocaten in dienst van ons kantoor zijn lid van de juristenvereniging. Maar voor een rechtbank zul je ons hier niet aantreffen.'

Beschaafde samenleving

We lunchen in een restaurant in een van de steegjes van de oude stad. Het eten wordt af

Praktijk

en toe onderbroken voor het begroeten van een cliënt en een gesprekje met de eigenaar. Sprak Berger Spaans toen hij naar Cuba vertrok? 'Nee, ik ben kort voor vertrek twee weken bij de nonnen in Vught geweest. De rest heb ik hier al doende geleerd.' Cubanen hebben daar geen problemen mee. 'Het is in veel opzichten een erg beschaafde samenleving.' En de service die Berger zijn cliënten aanbiedt heeft ook een handje geholpen bij het leren van de taal. Contracten en documenten worden vrijwel altijd in twee talen, waaronder Spaans, opgemaakt. En het vertaalwerk doet hij zelf, als het moet.

Na de lunch geeft hij een korte rondleiding door de stad, langs 'zijn' projecten. Bedrijven en hotels die overal in de stad verrijzen en waaraan zijn kantoor deel heeft gehad. Hij is er trots op. 'Hoe langer ik hier zit, hoe meer ik in en om de stad kan laten zien waarvan ik kan zeggen: daar heb ik aan meegewerkt. Dat is leuk.'

Leuk zijn ook de niet-alledaagse cliënten. 'Nog niet zo lang geleden stond de Cubaanse popgroep Los Van Van bij me op de stoep. Dat zegt je waarschijnlijk niets, maar hier hebben ze een status die die van The Beatles naar de kroon steekt. Of ik ze kon bijstaan in een geschil met hun platenmaatschappij, die naar zij menen de promotie van hun muziek verwaarloosde. Natuurlijk wilde ik dat. Ik verdien er geen cent aan, maar heb er wel schik in om weer eens na te kunnen denken over processtrategie en manieren om zo'n grote onderneming onder druk te zetten.'

Over contacten met Cubaanse artiesten heeft hij sowieso niet te klagen. Zijn echtgenote, die in Leiden kunstgeschiedenis studeerde, is bezig met de oprichting van een bedrijf dat moderne Cubaanse kunst gaat uitlenen en verkopen aan ondernemingen in en buiten Cuba. 'We kennen inmiddels veel Cubaanse kunstenaars. Dat zijn aardige contacten en voor hen opent het de mogelijkheid

om meer bekendheid te krijgen buiten hun land.'

Economy class

Op zondagochtend staat alles gepakt voor een reis naar Nederland. Berger belt nog snel even met zijn compagnon. De nacht ervoor is voor de helft opgegaan aan het werken aan een groot contract dat maandag af moet zijn en voor de andere helft aan het bezoeken van een jazzclub in Havana. 'In veel gelegenheden begint het leven toch pas na middernacht op gang te komen.' Berger combineert zijn trip deze keer met een bezoek aan een paar cliënten in Londen. Het dynamische leven van een internationale adviseur? 'Ach, het is goed om als je toch in de buurt bent even je hoofd te laten zien. Cliënten vinden het bovendien interessant om hun advocaat uit Havana op bezoek te hebben.' Hij boekt standaard economy class. n

